

Ірина Шаповал,
магістрантка 2 курсу
факультету фізико-математичної, комп'ютерної і технологічної освіти
Науковий керівник: **О.В.Школа**, д.пед.н., доцент

СИСТЕМНО-ДІЯЛЬНІСНИЙ ПІДХІД ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ УЧНІВ У НАВЧАННІ ФІЗИКИ

Загальновідомо, що саме ті знання, які людина отримала самостійно завдяки власному досвіду, інтелектуальним зусиллям та активній пізнавальній діяльності є дійсно її особистісним надбанням. Саме тому самоосвіту сьогодні розглядають як одну з важливих (ключових) компетентностей особистості, а формування вмінь жити, самостійно одержувати знання, вчитися й самовдосконалюватися як систему концептуальних ідей реформування вітчизняної освітньої галузі, у тому числі й системи загальної середньої освіти. Ці зміни трансформуються у нові вимоги до цілей і завдань, змісту, форм та методів організації навчально-виховного процесу з фізики, у тому числі й самостійної роботи учнів як його невід'ємної складової. Сутність цих змін зумовлює переорієнтацію навчально-виховного процесу з фізики на особистість учня, що дозволяє, спираючись на його пізнавальні можливості, досвід і творчий потенціал, забезпечувати процеси самоосвіти, саморозвитку, самовиховання і самоствердження. Учень має стати не споживачем, а творчим здобувачем знань як у навчальній роботі під керівництвом вчителя фізики, так і в позаурочний час.

Педагогічний досвід та власні спостереження свідчать: самовільне формування у школярів раціональних прийомів навчання і самоосвіти проходить повільно й малоефективно. Розв'язання конкретних завдань самостійної роботи з фізики зумовлює необхідність цілеспрямованого й системного їх навчання методам і формам такої роботи. Зазначимо, що самостійна робота учнів дає позитивні результати тільки тоді, коли вона належно організована, тобто є системою. Оскільки самостійність є рисою особистості, а особистість формується в діяльності, специфічність цієї складової навчально-виховного процесу з фізики зумовлює реалізацію подвійного завдання: розвиток у школярів умінь і навичок самостійного здобуття й використання нових знань та формування самостійності як провідної якості в структурі особистості.

У зв'язку з цим нами проаналізовано ступінь розробки проблеми дослідження в психолого-педагогічній літературі, теорії і практиці навчання фізики; уточнено сутність термінів ("самостійна робота", "самоосвітня діяльність", "пізнавальна самостійність" учнів); розглянуто види та форми самостійної роботи учнів з фізики; психолого-педагогічні особливості її ефективної організації; запропоновано модель методичної системи організації самостійної роботи учнів у навчанні фізики, зорієнтованої на всебічний розвиток особистості учня засобами фізики, набуття ним предметної компетентності, формування пізнавальної самостійності як провідної якості особистості. Визначено, що успішне та ефективне формування останньої у навчанні фізики можливо на основі системно-

діяльнісного підходу до організації їх самостійної роботи, що базується на принципах педагогічної суб'єкт-суб'єктної взаємодії, індивідуалізації та диференціації навчально-пізнавальних завдань та забезпечується комплексним розвитком усіх її компонентів (мотиваційного, діяльнісного, рефлексивного).

У контексті дослідження нами сформульовано загальні принципи організації самостійної роботи учнів у навчанні фізики, розглянуто методичні особливості організації самостійної роботи учнів з підручником і додатковою літературою з фізики, при розв'язуванні задач з фізики (алгоритмічний підхід у розв'язанні типових задач, якісних задач, задач з неповними даними, складання і розв'язання задач самими учнями за малюнками, графіками, схемами та ін.), у ході проведення навчального фізичного експерименту (демонстрацій, фронтальних лабораторних робіт, фізичного практикуму, домашніх спостережень і дослідів), запропоновано варіант реалізації проектної діяльності як елементу самостійної роботи учнів у навчанні фізики для 9-го класу на тему "Електричний струм в різних середовищах". Застосування розроблених навчально-методичних матеріалів на уроках фізики, на нашу думку, сприятиме підвищенню мотивації учнів, розвитку їх інтелектуальних і творчих здібностей, формуванню досвіду продуктивної самостійної пізнавальної діяльності, що забезпечуватиме в цілому становлення цілісної особистості та майбутнє фахове зростання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Благодаренко Л. Ю. Формування готовності учнів до самоосвіти у процесі самостійної роботи / Л. Ю. Благодаренко, Л. В. Мініч, М. І. Шут // Зб. наук. праць Херсонського державного університету. Серія : Педагогічні науки. – Херсон : Вид-во ХДУ, 2005. – Вип. 38. – С. 62-67.
2. Методика навчання фізики у старшій школі / [за ред. В. Ф. Савченка]. – К. : Академвидав, 2011. – 294 с.
3. Шарко В.Д. Сучасний урок фізики: технологічний аспект / В.Д.Шарко. – К., 2005. – 220 с.

Анастасія Шилко,
студентка магістратури
факультету фізико-математичної,
комп'ютерної та технологічної освіти.
Наук. керівник: **Г.О. Шишкін**, д.пед.н., доцент (БДПУ)

ЗАДАЧІ З ПРАКТИЧНИМ ЗМІСТОМ В КУРСІ ФІЗИКИ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ

Проблема інтеграції навчання фізики з практичною діяльністю вивчається давно. Особливого значення ця проблема набуває в старшій школі, яка займається підготовкою учнів до вибору майбутнього життєвого шляху. Проте, аналіз навчально-виховного процесу з фізики в загальноосвітніх навчальних закладах, дослідження рівня сформованості компетентностей учнів дають можливість дійти висновку про те, що якість